

νόν Λειμώνιος ὁ φαιόλαμος (Saxicola ruberta) τῆς οἰκογ. τῶν Κοσσυφιδῶν (Turdidae) Θεσσ. (Τρίκερ.) Πελοπν. (Λάλ. Παιδεμέν.) : Τὸ γυφτάκι εἶναι ἓνα τσιροπούλλι μικρὸ καὶ μυδιάζει πολὺ μὲ τὸ τρουποκάρυδο Παιδεμέν. Τὰ γυφτάκια ἔχουνε μαύρη καπερώνα 'ς τὸ κεφάλι τους (καπερώνα = λοφίον) αὐτόθι. 4) Τὸ φυτὸν Στρύχνος ὁ μέλας (Solanum nigrum) τῆς οἰκογ. τῶν Στρυχνιδῶν (Solanaceae) Πελοπν. (Καρδαμ. Ξεχώρ.) Συνών. ἀγριογοντομάτα, ἀγριογοντοματιά (εἰς λ. ἀγριογοντοματεῖα), ἀγριοσταφίδα, ἀγριοσταφυλιά (εἰς λ. ἀγριοσταφυλιά 1), ἀγριοσταφύλο 1, ἀμπελουρίδα 2, βρωμοβότανο, βρωμοῦσα Β2ε, βρωμόχορτο 2δ, μαυριτσοχόρτι, μαυροκουκιά, μαυρόχορτο, στύφνος.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. Γυφτάκης Ἀθῆν. Ἀττικ. Θεσσ. (Τρίκκ.) Θράκ. (Κομοτ.) Μακεδ. (Θεσσαλον.) Πελοπν. (Γαργαλ. Καλάμ. Κόρινθ. Κυπαρισσ. Μελιγαλ.) Στερελλ. (Ἀγρίν. Λαύρ.)

γυφτάκος ὁ, πολλαχ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -άκος.

Γυφτάκι 1, τὸ ὅπ. βλ., πολλαχ. : Μᾶς φέρανε κ' ἓνα γυφτάκο πού 'παιζε ταβούλι καὶ μᾶς κατάκλεψε Πελοπν. (Δίβρ.)

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τοὺς τύπ. Γυφτάκος Ἀθῆν. Πελοπν. (Τρίπ.) Γυφτάκος Μακεδ. (Βέρ.)

γυφταλαῖς ὁ, Εὐβ. (Ἀνδρων.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -αλαῖς.

Γυφταλέος, τὸ ὅπ., βλ.

γυφταλέος ἐπίθ. Εὐβ. (Ἀνδρων.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -αλέος, κατ' ἀναλογ. πρὸς τὰ σημασιολογικῶς συγγενῇ πειναλέος, ψωραλέος κ.τ.τ.

Ὁ ἔχων τὴν χροιάν τοῦ δέρματος γύφτου εἰς μέγαλον βαθμόν, ὁ πολὺ μελαχρινός.

γυφταρεῖο τό, Θεσσ. (Πήλ. Τρίκερ.) Θράκ. (Ἀμόρ.) Μακεδ. (Δεσκάτ. Χαλκιδ.) Σάμ. Σίφν. Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Φθιώτ. Φωκ.) γιουφταρεῖο Θάσ. (Θεολόγ. κ.ά.) ῥ'φταρεῖο Πάρ. (Λεῦκ.) ὕφταρεῖο Ἰθάκ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -αρεῖο.

1) Τὸ σιδηρουργεῖον Μακεδ. (Δεσκάτ. Χαλκιδ.) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πάρ. (Λεῦκ.) Σάμ. Σίφν. Συνών. γυφτάδι-κο, γύφτικο (εἰς λ. γύφτικος Β2), χαλκιάδι-κο 1, χαλκιδεῖο. 2) Σύνολον πολλῶν γύφτων Θεσσ. (Τρίκερ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν.): Θά πᾶς σ' Σαλονυῖζ' νὰ μαζέψ' οὐλον τοῦ γυφταρεῖο (ἐκ παραμυθ.) 3) Συν-οικία Ἀθιγγάνων, γύφτων Θάσ. (Θεολόγ. κ.ά.) Μακεδ. (Δεσκάτ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Φθιώτ. Φωκ.) 4) Τόπος ἀκάθαρτος Θεσσ. (Πήλ.) Ἰθάκ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Φθιώτ. Φωκ.): Γυφταρεῖο γίγι τοῦ σπίτ' (γίγι=ἐγινε) Φθιώτ. Φωκ. Ὑφταρεῖο εἶναι τὸ σπίτι του Ἀπύρανθ. Δε 'σοτροπίζεις αὐτὸ τὸ χαϊδομαγερεῖο πού εἶναι ὕφταρεῖο ('σοτροποπίζεις = ἰσοτροπίζεις = τακτο-ποιεῖς) Ἰθάκ. 3) Ἡ ἐπατεία Θράκ. (Ἀμόρ.)

γυφταριά ἡ, ἑνιαχ. γιουφταριά Θάσ. (Θεολόγ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -αριά, διὰ τὴν ὅπ. βλ. -αριά.

Τὸ μέρος ὅπου κατοικοῦν γύφτοι.

γυφταρέλος ὁ, Στερελλ. (Δαύλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφταρος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έλος.

Ὁ Ἀθιγγανός, περιπαικτικῶς : Ἀσμ.

Ψόφησεν ὁ γυφταρέλος

(ἐπωδὸς εἰς σατιρικὸν ἀποκριάτικον ᾄσμα).

γύφταρος ὁ, σύννηθ. γύφταρους Εὐβ. (Στρόπον. κ.ά.) Ἡπ. (Κουκούλ.) κ.ά.

Μεγεθ. τοῦ γύφτος.

1) Ὁ μεγαλόσωμος γύφτος σύννηθ. : Τὸν εἶδες ἐκεῖνο τὸ γύφταρο, πού γυρίζει τίς γειτονιές μὲ μὴ μαιμοῦ; σύννηθ. || Ἀσμ.

Ψόφησε ἓνας γύφταρος κ' ἡ γύφτισσα τὸν κλαίει.

— Ἐσὺ ψόφησες, γύφταρε, κ' ἐμένα πού μ' ἀφίνεις;

Στερελλ. (Παρνασσ.) 2) Μεταφ., ὁ λίαν ρυπαρός, ὁ ἔχων ὄψιν ἐντόνως μελαχρινὴν σύννηθ. : "Εναι, μωρ', γύφταρος σωστός 'ς τὴ μαυρίλα! Πελοπν. (Γαργαλ.) "Εναι ὁ γύφταρος οὐλο κοράτσα 'ς τὸ σβέρκο του (κοράτσα=ρύπος) αὐτόθι. 2) Μεταφ., ὁ φαῦλος, ὁ ποταπὸς σύννηθ. : Μεγάλος γύφταρος εἶναι ὁ φίλος σου, κουκκούτσι εὐγένεια δὲν ἔχει πάνω του! σύννηθ. Εἶδεις ἐκεῖ οὐ γύφταρους πῶς τὰ κατὰφιρι! Ἡπ. (Κουκούλ.) Νὰ χαθῇς, γύφταρε! Πελοπν. (Τριφυλ.) "Α ρε γύφταρε! Εὐβ. (Βρύς.) Συνών. χωριάταρος.

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γύφταρος καὶ ὡς παρων. Σκίαθ.

γυφτάσκι τό, ἑνιαχ. γυφτάσζ' Ἡπ. (Κουκούλ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γύφτος καὶ ἀσκή.

Μεταφ., ὁ δυσειδὴς ἐνθ' ἄν.: Μουρέ, τοῦ γυφτάσζ', τί καλὸ σπίτ' ἔφκυσαι! Κουκούλ.

γυφτάσπρουδα ἡ, Στερελλ. (Εὐρυταν.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γύφτος καὶ ἀσπρούδα. Διὰ τὸν ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 167 κέξ.

Εἶδος λευκῆς σταφυλῆς εὐτελοῦς ποιότητος. Πβ. ἀσπρούδα, ἀσπρούδι.

γυφτασιγγανο τό, ἀμάρτ. γυφτοσιγγανο Ἡπ.

Ἐκ τῶν οὐσ. γύφτος καὶ Ἀτσίγγανος.

Τὸ πτηνὸν Φοινίκουρος ὁ ὠχρόουρος (Phoenicurus ochrus) τῆς οἰκογ. τῶν Κοσσυφιδῶν (Turdidae) Συνών. Γιάννακας 2, Γιαννάκης 3, Γιαννάκος 2, καλαντζῆς, κοκκινοκόλης, λαμπαδονό-ρα, μαυρογιάννα, τσουκαλάκος, χαλκιάς.

γυφτέλι τό, ἑνιαχ. γυφτέλ' Μακεδ. (Σέρρ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έλι.

Ὁ μικρὸς γύφτος, τὸ γυφτάκι 1, ἐνθ' ἄν.

γυφτήσιος ἐπίθ. ἑνιαχ. γυφτήθους Σάμ. (Κουμαδαρ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ήσιος.

Ὁ κατασκευασθεὶς ὑπὸ σιδηρουργοῦ, γύφτου ἐνθ' ἄν.: Σύρτ'ς γυφτήσουνς (σύρτ'ς = σύρτης = φτυράκι τοῦ φούρνου) Σάμ. (Κουμαδαρ.)

γυφτιά ἡ, κοιν. γυφτιά Στερελλ. (Ἀχυρ. Φθιώτ. Φωκ. κ.ά.) γυφτιά Θεσσ. (Δομοκ.) γυφτιά Θήρ. Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) κ.ά. ὕφτιά Σκυρ. κ.ά.

